

OTSUS

Vaidlustusaja number	121-25/291278
Otsuse kuupäev	09.06.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Ulvi Reimets
Vaidlustus	Aktsiaseltsi TREF Nord vaidlustus Transpordiameti riigihankes „Riigitee 4 (E67) Tallinn Pärnu Ikla km 108,5 - 115,827 (kuni Pk 1154+00) Are möödasõidu lõigu 2+2 teelõigu ehitus“ (viitenumber 291278)
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Aktsiaselts TREF Nord, esindaja advokaat Märt Mürk Hankija, Transpordiamet, esindaja vandeadvokaat Raiko Lipstok Kolmas isik, ühispakkujad KMG OÜ ja Infragreen OÜ, esindaja vandeadvokaat Kadri Matteus
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS¹ § 197 lg 1 p-i 5 ja RHS § 198 lg 1 alusel

- 1. Rahuldada Aktsiaselts TREF Nord vaidlustus ja tunnistada kehtetuks:**
 - 1) Transpordiameti 08.05.2025 otsus nr 1.3-2/25/002 osas, milles Transpordiamet tunnistas vastavaks ja edukaks ühispakkujate KMG OÜ ja Infragreen OÜ pakkumuse;**
 - 2) Transpordiameti 14.05.2025 otsus nr 1.3-2/25/003 osas, milles Transpordiamet jättis kõrvaldamata ja kvalifitseeris ühispakkujad KMG OÜ ja Infragreen OÜ.**
- 2. Mõista Transpordiametilt Aktsiaseltsi TREF Nord kasuks välja tasutud riigilõiv 1280 eurot ja lepingulise esindaja kulud 3200 eurot (käibemaksuta).**

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (RHS § 200 lg 4).

¹ Riigihangete seadus

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 27.02.2025 avaldas Transpordiamet (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris avatud hankemenetlusena läbi viidava riigihanke „Riigitee 4 (E67) Tallinn Pärnu Ikla km 108,5 - 115,827 (kuni Pk 1154+00) Are möödasõidu lõigu 2+2 teelõigu ehitus“ (viitenumber 291278) (edaspidi Riigihange) hanketeate.

2. 16.05.2025 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Aktsiaseltsi TREF Nord (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus. Vaidlustaja on esitanud järgmised taotlused:

- 1) tunnistada kehtetuks Hankija 08.05.2025 otsus nr 1.3-2/25/002 osas, milles Transpordiamet tunnistas vastavaks ühispakkujate KMG OÜ ja Infragreen OÜ pakkumuse (08.05.2025 otsuse p 1.1).;
- 2) tunnistada kehtetuks Hankija 08.05.2025 otsus nr 1.3-2/25/002 osas, milles Transpordiamet tunnistas edukaks ühispakkujate KMG OÜ ja Infragreen OÜ pakkumuse (08.05.2025 otsuse p 2.1).;
- 3) tunnistada kehtetuks Hankija 14.05.2025 otsus nr 1.3-2/25/003 osas, milles Transpordiamet jättis kõrvaldamata KMG OÜ, Infragreen OÜ ja alltöövõtja, kelle näitajatele tuginetakse (14.05.2025 otsuse p 1.1);
- 4) tunnistada kehtetuks Hankija 14.05.2025 otsus nr 1.3-2/25/003 osas, milles Transpordiamet kvalifitseeris KMG OÜ, Infragreen OÜ (edaspidi koos ka Kolmas isik) ja alltöövõtja, kelle näitajatele tuginetakse (14.05.2025 otsuse p 1.2).

3. Vaidlustuskomisjon teatas 23.05.2025 kirjaga nr 12.2-10/121 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 28.05.2025 ja neile vastamiseks 02.06.2025. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad Vaidlustaja, teiseks tähtpäevaks Hankija ja Kolmas isik.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

4. Vaidlustaja Aktsiaseltsi TREF Nord põhjendab vaidlustust järgmiselt.

4.1. Hankija 08.05.2025 otsus on õigusvastane osas, milles Hankija tunnistas Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks (otsuse p 1.1) ning edukaks (otsuse p 2.1), sest Kolmanda isiku poolt pakkumuse tagatisena esitatud garantiikirja kehtivusaeg oli vastavustingimustes nõutust lühem. Ühtlasi on Hankija 14.05.2025 otsus õigusvastane osas, milles Hankija jättis Kolmanda isiku kõrvaldamata (otsuse p 1.1) ning kvalifitseeris Kolmanda isiku. Kuna Kolmanda isiku pakkumus ei olnud vastav, siis ei olnud alust teha ka otsust kõrvaldamata jätmise ega kvalifitseerimise kohta (RHS § 104 lg 8).

4.2. Riigihangete registris on toodud, et Riigihanketele pakkumuste esitamise tähtaeg on 17.04.2025 kell 14.00 ning pakkumus peab olema jõus minimaalselt 4 kuud (lisa 5 ja lisa 6, p 5.1.12). Pakkumuse jõusoleku minimaalne tähtaeg on seega TsÜS § 136 lg 3 kohaselt kuni 17.08.2025 ning Riigihankel osalejad pidid ka pakkumuse tagatise andma vähemalt selle kuupäevani.

Kolmas isik on esitanud pakkumuse tagatise, mis kehtib kuni 15.08.2025 (lisa 7). E-kirjas, millega Hankija kõnealuse pakkumusgarantii Vaidlustajale 12.05.2025 edastas (lisa 8), kinnitas Hankija ka ise seda, et (i) Hankija on nõudnud pakkumuse tagatise andmist pakkumuse jõusoleku tähtajaks ehk kuni 17.08.2025 ning (ii) Kolmas isik andis pakkumuse tagatise kuni 15.08.2025.

4.3. Isegi kui lugeda, et puhkepäevale 17.08.2025 sattunud tähtaeg ei pikenenud, siis igal juhul ei saanud tähtaeg puhkepäevale sattumise tõttu lüheneda. Sellist alust RHS-s ei esine ning Hankija ei ole taolisele alusele ka viidanud. Tähtaeg, mille jooksul pakkumuse tagatis pidi kehtima, ei saanud lüheneda põhjusel, et 17.08.2025 on pühapäev.

Hankija asus aga sisuliselt seisukohale, et ka pakkumuse jõusoleku minimaalne tähtaeg lõppeb 15.08.2025. Kehtiv õigus ei toeta sellist käsitlust.

Pakkumuse jõusoleku minimaalne tähtaeg on periood, mille jooksul pakkuja pakkumus on kehtiv ning mille jooksul hankija saab anda nõustumuse lepingu sõlmimiseks. Tegemist on seega tähtajaga tahteavalduse tegemiseks. Sellest tulenevalt kohaldub pakkumuse jõusoleku minimaalsele tähtajale TsÜS § 136 lg 8, mille kohaselt pikeneb puhkepäevale sattuv tähtpäev järgmise tööpäevani.

Põhjendamatult on Hankija väide, et Hankija on varasemas praktikas alati teinud jõusoleku tähtaja pikendamise ettepaneku vähemalt kümme päeva enne pakkumuse jõusoleku tähtaja lõppu. Tähtaja pikendamise võimalus on seaduses ette nähtud juhuks, kui hankijal on vaja täiendavat tähtaega pakkumuste menetlemiseks. Tähtaja pikendamise regulatsiooni eesmärk ei ole võimaldada anda ühele pakkujale võimalust uue pakkumuse esitamiseks või tehtud pakkumuses esinevate puuduste korrigeerimiseks. Pakkumuses esitatud tagatise tähtaega saab pikendada üksnes eeldusel, et esialgse pakkumusega on antud tagatis kuni jõusoleku tähtaja lõpuni. Seda seisukohta toetab ka RHS § 90 lg 4, millest tuleneb, et pakkumuse tagatise tähtaega võib pikendada eeldusel, et pakkumuse tagatis on eelnevalt antud pakkumuse jõusoleku tähtaja lõpuni. Hetkel ei ole tegemist sellise olukorraga.

4.4. Kuna Kolmanda isiku pakkumus ei vasta Riigihanke tingimustele, siis puudus alus teha otsus selle edukaks tunnistamise kohta. Sellest tulenevalt puudus ka alus teha otsus Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise ning kvalifitseerimise kohta, sest RHS § 104 lg 8 kohaselt kontrollib hankija edukal pakkujal kõrvaldamise aluste puudumist ja esitatud kvalifitseerimise tingimustele vastamist pärast pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist. Kuna edukaks tunnistamine on kehtetu, siis ei olnud võimalik teha ka otsust Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise ning kvalifitseerimise kohta.

4.5. Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

4.5.1. Nii Hankija kui ka Kolmas isik on väitnud, et kuupäevani 15.08.2025 kehtiv pakkumuse tagatis vastab nõuetele, sest nõutav pakkumuse tagatise kehtivusaeg lüheneb nädalavahetuse tõttu kuupäevalt 17.08.2025 kuupäevale 15.08.2025. Hankija ja Kolmas isik on jätnud arvestamata, et pakkumuse tagatise kehtivusaeg oli seotud pakkumuse jõusoleku ajaga. Kui pakkumuse jõusoleku aeg kehtib kuni 17.08.2025, siis pidi ka pakkumuse tagatis olema sama tähtajaga.

Asjas tuleb seega leida vastus kahele küsimusele: (i) kas pakkumuse jõusoleku aeg lüheneb nädalavahetusele sattumise tõttu ning (ii) juhul, kui pakkumuse jõusoleku tähtaeg ei lühene, siis kas nõuetele saab vastata pakkumuse tagatis, mis lõppeb enne pakkumuse jõusoleku tähtaega.

4.5.2. RHS ega ükski muu seadus ei näe ette pakkumuse jõusoleku aja lühenemist juhul, kui tähtpäev satub puhkepäevale. RHS § 110 lg 1 sätestab, et pakkumus on pakkujale siduv alates pakkumuste esitamise tähtpäevast vähemalt kuni riigihanke alusdokumentides määratud pakkumuse jõusoleku minimaalse tähtaja lõppemiseni. On ilmne, et kui Hankija esitaks pakkujale tahteavalduse lepingu sõlmimiseks näiteks 16.08.2025 (laupäeval), siis oleks pakkumus endiselt jõus ning pakkuja oleks kohustatud lepingu sõlmima. Pakkuja ei saaks

sellises olukorras lepingu sõlmimisest keelduda, tuginedes vastuväitele, et pakkumuse jõusoleku aeg lõppes nädalavahetuse tõttu kaks päeva varem.

Riigihanke vastavustingimustes on pakkumuse tagatise nõutud kehtivusaeg üheselt seotud pakkumuse jõusoleku ajaga. Seega pidi ka pakkumuse tagatis kehtima kuni 17.08.2025.

4.5.3. Hankijal on õigus anda nõustumus hankelepingu sõlmimiseks ka nädalavahetusel, mistõttu peab pakkumuse tagatis kehtima kogu pakkumuse jõusoleku perioodi, sh ka nädalavahetusel. Pakkumuse tagatis, mis ei kata kogu pakkumuse jõusoleku perioodi, ei vasta nõuetele.

4.5.4. Hankija organisatsioonisisised reeglid ei prevaleeri RHS-i ega Riigihanke tingimuste ees.

Hankija töökorralduse reeglite p 4.2 teisest lausest järeldeb, et kuigi Hankija tavapärane tööaeg on esmaspäevast reedeni, siis on võimalik ka teistsugune töökorraldus. Dokumentide koostamine nädalavahetustel ei ole seega Hankija jaoks välistatud.

Hankija dokumendiregistrist nähtub, et ka praktikas on Hankija erinevaid dokumente sageli nädalavahetusel koostanud.

4.5.5. Hankija oleks saanud garantiikirja alusel nõudeid esitada ka nädalavahetusel. Kolmanda isiku garantiikirja p 4 sätestab, et „*Nõue loetakse Garandi poolt kättesaaduks, kui see on /.../ saadetud e-allkirjastatult Garandi e-posti aadressil*“. Tingimustes on seega toodud, et nõue loetakse kätte saaduks saatmisega, mistõttu ei oma Hankija viited TsÜS § 69 lg-le 2 tähtsust. Garantiikirja kohaselt loetakse nädalavahetusel saadetud nõue ka nädalavahetusel kätte saaduks.

Hankijal oleks seega võimalik garantiikirja realiseerida ka nädalavahetusel juhul, kui see oleks antud õige kehtivusajaga. Veelgi enam - kuna pakkumuse jõusoleku periood lõppeb 17.08.2025, siis Hankijal peab olema võimalik pakkumuse tagatist realiseerida vähemalt kuni 17.08.2025, st pakkujad peavad esitama sellise garantiikirja, mis seda võimaldab.

4.5.6. Kolmas isik ei saanud ühepoolset otsustada, et neile kehtivad soodsamad hanketingimused kui teistele pakkujatele. Kolmanda isiku pakkumuse vastavus hanketingimustele ei saa sõltuda sellest, millised on teiste pakkujate pakkumused.

Pakkumuste vastavuse kontrollimise etapis tuleb võrrelda üksnes pakkumust hanketingimustega, mitte pakkumusi omavahel. Vastasel juhul sõltuks pakkumuste vastavus hanketingimustele teiste pakkumuste sisust, mis ei oleks RHS-ga kooskõlas.

4.5.7. Nii Hankija kui ka Kolmas isik on väitnud, et garantiikirja lühema kehtivuse näol on tegemist mittesisulise puudusega. Hankija ja Kolmas isik on sellega kaudselt tunnistanud, et Kolmanda isiku antud pakkumuse tagatis ei vasta tegelikult hanketingimustele ning vaidlus on selle üle, kas see puudus on sisuline või mittesisuline.

Varasem praktika viitab selgelt sellele, et pakkumuse tagatise nõutust lühem kehtivusaeg on sisuline puudus (vaidlustuskomisjoni 06.05.2021 otsus 76-21/230933 p 10.7, 22.11.2022 otsus 141-22/253349 p 10.1).

4.5.8. Hankija ei saa otsustada proportsionaalsuse põhimõttest lähtuvalt tunnistada vastavaks pakkumust, mis ei ole kooskõlas vastavustingimustes toodud numbrilise nõudega, kuna see oleks vastuolus võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetega. Hankijal ei ole võimalik

mittevastavat pakkumust vastavaks tunnistada läbi proportsionaalsuse põhimõtte subjektiivse kohaldamise.

4.5.9. Viiest pakkujast neli (st kõik peale Kolmanda isiku) on esitanud pakkumuse tagatise kestusega vähemalt kuni 17.08.2025. Kõik teised pakkujad peale Kolmanda isiku said aru, et kui pakkumuse esitamise kuupäev on 17.04.2025 ning pakkumuse tagatis peab kehtima vähemalt 4 kuud, siis peab pakkumuse tagatis TsÜS § 136 lg 3 kohaselt lõppema mitte varem kui 17.08.2025. Asjaolu, et mõned pakkujad otsustasid anda pakkumuse tagatise pikemaks ajaks, ei muuda hanketingimust ebaselgeks.

Ka Kolmas isik said tegelikult aru, et pakkumuse tagatis tuleks anda kuni 17.08.2025. Kolmas isik on kinnitanud, et „*garantiikirja kehtivuse tähtajaks pidi olema 17.08.2025*“. Kolmanda isiku vastusest nähtub täiendavalt, et Kolmas isik üritaski tellida garantiikirja kestusega kuni 17.08.2025, kuid ilmnas, et pank ei väljastanud garantiikirja lõppkuupäevaga puhkepäeval. Selle asemel, et võtta garantiikiri mõnest muust pangast või võtta garantiikiri järgmise tööpäevani, otsustas Kolmas isik aga võtta lühema kestusega garantiikirja kui vastavustingimustes oli nõutud.

4.5.10. Kolmas isik on 22.05.2025 esitanud uue pangagarantii, kehtivusega kuni 18.08.2025. Kolmas isik on jätnud arvestamata, et otsuse 3-19-1501 p-is 17 on Riigikohus toonud välja järgmist: „*Hankija võib nõuda andmete täpsustamist või parandamist tingimusel, et see nõue puudutab selliseid dokumente või andmeid (nagu näiteks avaldatud majandusaasta aruannet), mille puhul saab objektiivselt kontrollida, et need on varasemad kui taotluste esitamise tähtaeg.*“

Kolmanda isiku esitatud täiendav pangagarantii on antud 22.05.2025. Riigihankes oli pakkumuste esitamise tähtajaks 17.04.2025. Täiendav pangagarantii on seega koostatud pärast taotluste esitamise tähtaega. Vaidlustuskomisjon on 22.11.2022 otsuse 141-22/253349 p-is 10.1 otsesõnu välja toonud, et pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva koostatud garantiikirja aktsepteerimine tähendaks pakkumuse sisulist muutmist, mida RHS ei luba. Seda toetab ka Tartu Ringkonnakohtu 16.07.2021 otsus 3-21-394 (p-id 67, 68 ja 69).

Hanketingimused ei saanud Kolmanda isiku suhtes soodsamaks muutuda põhjusel, et Kolmas isik otsustas kasutada panku, mille tingimused garantiikirjade väljastamiseks olid piiratud.

5. Transpordiamet vaidleb vaidlustusele vastu.

5.1. Hankija on seisukohal, et antud juhtumi asjaolud erinevad ühes olulises ja määravat tähtsust omavas aspektis seni vaidlustuskomisjoni ja kohtute praktikas analüüsitud juhtumitest. Nimelt oli antud juhul pakkumuste jõusoleku viimaseks päevaks pühapäev ja pangagarantii kehtivuse viimaseks päevaks sellele eelnenud reede. Kõikides senistes vaidlustuskomisjoni ja kohtute praktikas analüüsitud kaasustes oli pakkumuste jõusoleku tähtaja ja sellest lühema kehtivusega pangagarantii vahele jäänud üks või mitu tööpäeva. Antud juhul sellist olukorda ei esine.

Antud juhul, sõltumata sellest, kas pangagarantii kehtivus oli 15.08.2025 (reede) või oluaks ta 17.08.2025 (pühapäev), pidanuks Hankija esitama pangagarantii alusel nõude mõlemal juhul hiljemalt 15.08.2025 (reede). Hankija ei oleks saanud nõuet esitada 16.08.2025 (laupäev) ega 17.08.2025 (pühapäev) juba Hankija organisatsioonis kehtestatud töökorralduse reeglitest tulenevalt. Isegi, kui Hankija oleks oma töökorralduse reegleid eirates nõude esitanud laupäeval või pühapäeval, oleks õigusaktidest tulenevast tahteavalduse kättetoimetamise reeglistikust tulenevalt loetud nõue kätte saaduks alles esmaspäeval, mistõttu garandil puudunuks kohustus seda nõuet täita. Seetõttu pole mingit sisulist vahet, kas pangagarantii kehtivuseks oli 15.08.2025 (reede) või 17.08.2025 (pühapäev). Seetõttu ei esine Kolmanda isiku pakkumuses

ka sisulist mittevastavust.

5.2. Hankija ei nõustu Vaidlustaja väitega, et kui pakkumuste jõusoleku tähtaja viimane päev langeb nädalavahetusele, siis pikeneb pakkumuste jõusoleku tähtaeg järgneva tööpäevani. Selline väide on vastuolus TsÜS § 136 lg-ga 3, mis sätestab, et *kui tähtpäeva saabumine on määratud kuudes arvutatava tähtajaga, saabub tähtpäev viimase kuu vastaval päeval*. Nii nagu ooteaja puhul ei liigu ka pakkumuste jõusoleku tähtaja puhul selle viimane päev nädalavahetuse päevalt järgmise tööpäevani. Hankija on nõudnud pakkumuse tagatise esitamist ja seadnud tingimuseks, et pakkumuse tagatisena esitatav pangagarantii kehtiks kuni pakkumuse jõusoleku tähtaja lõpuni. Seetõttu võib Hankija seatud nõuet mõista selliselt, et pakkumuse tagatisena esitatav pangagarantii peab kehtima kuni 17.08.2025 (pühapäev).

5.3. Pakkumuse tagatisena esitatud pangagarantii kehtivus kuni 15.08.2025 (reede) pole sisuline kõrvalekalle. Sisulise kõrvalekalde puudumine tuleneb asjaolust, et antud juhul pole mingit teoreetilist ega praktilist vahet, kas pangagarantii kehtib kuni 15.08.2025 (reede) või 17.08.2025 (pühapäev), sest nii Hankija organisatsioonis kehtivatest reeglitest kui ka õigusaktidest tulenevast tahteavalduse kättesaamise reeglitest pidanuks Hankija esitama nõude pangagarantii alusel niikuinii hiljemalt 15.08.2025 (reede), sõltumata sellest, kas pangagarantii kehtivusaeg oleks olnud kuni 15.08.2025 (reede) või 17.08.2025 (pühapäev).

Tulenevalt Hankija organisatsioonis kehtestatud töökorralduse reeglitest pidanuks Hankija esitama pangagarantii alusel nõude igal juhul hiljemalt 15.08.2025 (reede). Transpordiameti töökorralduse reeglite (Lisa 1) p 4.2. kohaselt on tööpäevadeks Hankija organisatsioonis esmaspäev-reede. Järelikult oleks välistatud, et Hankija esitaks pangagarantii alusel nõudeid laupäeval või pühapäeval. Kui pangagarantii kehtivuse viimane päev oluks 17.08.2025 (pühapäev), siis selleks, et selle alusel esitatud nõue oluks tähtaegne, pidanuks selle järelikult esitama hiljemalt 15.08.2025 (reede), sest laupäeval ja pühapäeval Hankija töökorralduse reeglite kohaselt nõudeid ei esitata.

Tulenevalt tahteavalduse kättetoimetamise reeglitest pidanuks Hankija esitama pangagarantii alusel nõude igal juhul hiljemalt 15.08.2025 (reede). TsÜS § 69 lg 2 kohaselt loetakse eemalviibijale tehtud tahteavaldus kättesaaduks, kui see on jõudnud tahteavalduse saaja elu- või asukohta ja tal on mõistlik võimalus sellega tutvuda.

Selleks, et olla kindel, et pangagarantii väljastanud pangal on mõistlik võimalus tutvuda garantii alusel esitatud nõudega hiljemalt garantiiperioodi viimasel päeval, kui selleks viimaseks päevaks oleks 17.08.2025 (pühapäev), tuleks vastav nõue esitada järelikult hiljemalt 15.08.2025 (reede) selliselt, et e-kiri jõuaks panga serverisse panga tööpäeva jooksul. Kui Hankija esitaks nõudekirja laupäeval või pühapäeval, siis võiks garandiks oleva panga vastuväide olla, et temal tekkis esimene mõistlik võimalus nõudega tutvuda alles 18.08.2025 (esmaspäev), mistõttu järelikult tuleb garantii alusel esitatud nõue lugeda kätte saaduks samuti alles 18.08.2025 (esmaspäev), mistõttu see on esitatud hilinenult. Eeltoodust järeldub, et kui pangagarantii kehtivuse viimane päev oluks 17.08.2025 (pühapäev), siis selleks, et selle alusel esitatud nõue oluks tähtaegne, pidanuks selle esitama hiljemalt 15.08.2025 (reede). Seega pole Hankija vaates mitte mingisugust vahet, kas pangagarantii kehtivus oli 15.08.2025 (reede) või oluks see 17.08.2025 (pühapäev), sest tulenevalt TsÜS-s sätestatud tahteavalduse kättetoimetamise reeglitest pidanuks hankija esitama pangagarantii alusel nõude igal juhul hiljemalt 15.08.2025 (reede).

5.4. Pakkumuse tagatise kõige suurem praktiline väärtus seisneb selles, et kui pakkuja võtab pakkumuse tagasi ja Hankijal tekib RHS § 119 lg-s 3 nimetatud kahjunõude esitamise õigus, siis võib hankija arvestada sama paragrahvi lg 4 kohaselt oma kahjunõudest maha realiseeritud pakkumuse tagatise. Tavapärane hankemenetlus, milles ei ole esitatud vaidlustust ja mille

lahendamisele ei järgne kohtuvaidlust, lõpeb oluliselt varem hankelepingu sõlmimisega, kui on pakkumuste jõusoleku tähtaeg. Seega tavapärase hankemenetluses ilmneb harva esinev võimalus, et pakkuja loobub oma pakkumusest, mistõttu pakkumuse tagatist võib olla vaja realiseerida, oluliselt varem, kui on pakkumuste jõusoleku tähtaja viimane päev. Ükski hoolas ja mõistlikult tegutsev hankija ei oota pakkumuse tagatise realiseerimisega pakkumuse jõusoleku viimase päevani. Isegi, kui see peaks mingil põhjusel vajalik olema, siis antud juhul tuleks vastav nõue esitada igal juhul hiljemalt 15.08.2025 (reede), sõltumata sellest, kas pangagarantii kehtivusperiood lõppeks 15.08.2025 (reede) või 17.08.2025 (pühapäev).

5.5. Vaidlustaja tuginetud vaidlustuskomisjoni ja kohtute praktikas olid asjaolud määravat tähtsust omaval moel teistsugused kui praegu.

Vaidlusaja viidatud asjades (vaidlustuskomisjoni otsus 141-22/253349 ja Tartu Ringkonnakohtu otsust asjas 3-21-394) oli tagatise kehtivusaeg ühe või kahe päeva võrra lühem kui pakkumuste jõusoleku aeg ja ei lõppenud tagatise kehtivus viimasel tööpäeval enne nädalavahetust ja pakkumuste kehtivusaeg ei lõppenud nädalavahetusel. Praegu kehtis tagatis reedeni (15.08.2025) ja pakkumuste kehtivusaeg pühapäevani (17.08.2025). Just selline kombinatsioon muudab praeguse olukorra eelnevalt selgitatud põhjustel oluliselt teistsuguseks.

Pole mingit sisulist vahet, kas pangagarantii kehtivuse viimane päev on pühapäev või reede.

5.6. Kõigist esitatud pakkumustest üksnes Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ületanud Riigihanke eeldatavat maksumust (35 700 000 eurot). Kolmanda isiku pakkumuse maksumuseks on 35 640 400 eurot ja Vaidlustaja pakkumuse maksumuseks on 37 163 180 eurot. Ülejäänud pakkumuste maksumused on veelgi kallimad. Seega üksnes Kolmanda isiku pakkumuse maksumus jäi eeldatava maksumuse piiresse. Kolmanda isiku pakkumuse tagasilükkamisel ületaksid kõigi alles jäänud pakkumuste maksumused seega eeldatavat maksumust, mistõttu Hankijal tekib RHS § 116 lg 1 p-i 1 alusel õigus kõigi pakkumuste tagasi lükkamiseks.

Kolmanda isiku ja Vaidlustaja pakkumuste hinnavahe on 1 522 780 eurot. Tegemist on Hankija jaoks väga olulise hinnavahega, mida tuleb riigihangete eesmärgi ja üldpõhimõtete järgimise huvides arvestada.

Kui Hankija lükkaks tagasi pakkumuse, mille maksumus on hinnalt järgmisest 1 522 780 euro võrra odavam, siis ei saa olla mõistlikku vaidlust, et see oleks vastuolus RHS § 2 lg-s 1 sätestatud rahaliste vahendite otstarbeka ja säästliku kasutamise eesmärgiga. Samuti oleks see vastuolus RHS § 3 p-is 5 sätestatud rahaliste vahendite otstarbeka ja säästliku kasutamise põhimõtetega.

Isegi kui asuda seisukohale, et antud juhul siiski esineb mingisugune läbipaistvuse või võrdse kohtlemise riive, siis on see niivõrd ebaoluline, et ta ei kaalu üles Hankija vahendite 1 522 780 euro ulatuses ebaotstarbekat ja raiskavat kasutamist ning olulisel määral proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist. Hankija on seisukohal, et antud juhul kaalub Hankija rahaliste vahendite otstarbeka ja säästliku kasutamise vajadus (1 522 780 euro suurune hinnavahe) ning proportsionaalsuspõhimõttest lähtuv tegutsemisvajadus üles võimaliku läbipaistvuse ja ebavõrdse kohtlemise ebaolulise riive.

5.7. Läbipaistvuse probleemi ei esine, sest kõigile on teada, et üldteada on, et esmaspäev-reede on tööpäevad ja laupäev-pühapäev on puhkepäevad. Juba ainuüksi sellest järeldub, et kui pakkumuste jõusoleku tähtaja viimane päev satub laupäeva või pühapäeva, siis piisab, kui pakkumuse tagatis on kehtiv reedeni.

Ebavõrdse kohtlemise probleemi ei esine samuti. Nagu nähtub selles Riigihankes esitatud pakkumuste tagatistest, siis viis pakkujat on esitatud nelja erineva kehtivuse lõpukuupäevaga tagatist:

- Kolmanda isiku esitatud tagatis – 15.08.2025 (reede);
- Verston Eesti OÜ poolt esitatud tagatis (Lisa 2) – 17.08.2025 (pühapäev);
- Vaidlustaja poolt esitatud tagatis (Lisa 3) – 18.08.2025 (esmaspäev);
- AS TREV-2 Grupp esitatud tagatis (Lisa 4) – 18.08.2025 (esmaspäev);
- GRK Eesti AS esitatud tagatis (Lisa 5) – 25.08.2025 (esmaspäev);

See näitab, et pakkujate esitatud tagatiste kehtivusperioodid omavahel erinesid, sisaldades lausa neli erinevat perioodi. Sellest järeldub, et pakkujad on mõistnud lausa neljal moel erinevalt pakkumuse tagatise jõusoleku perioodi. Järelikult ebavõrset kohtlemist ei esine. Lisaks näitavad need erinevad perioodid, et erinevus tagatise kehtivusperioodis ei mõjutanud kaasnenud kulu või isegi, kui mõjutas, siis niivõrd ebaolulisel määral, et seda ei saa kasutada argumendina. Vastasel juhul poleks esitatud tagatist kehtivusperioodiga 25.08.2025, mis ületab rohkem kui nädalaga pakkumuste jõusoleku perioodi.

5.8. Hankija täiendavad seisukohad.

5.8.1. Kui garantiikirja kehtivuse lõpukuupäev oleks 17.08.2025 (pühapäev) ja isegi kui garantiikirja tekstist endast tulenevalt oleks selle alusel nõudekirja saatmine hiljemalt samal päeval ehk pühapäeval veel lubatav, siis hoolimata sellest peaks Hankija oma töökorralduse reeglitest tulenevalt saatma selle välja reedel, mil on Hankija viimane tööpäev nädalas. Tulenevalt Hankija töökorralduse reeglitest, ei saa Hankija planeerida nõudekirjade koostamist, allkirjastamist ega saatmist laupäeva ega pühapäeva, vaid see peab toimuma hiljemalt reedel.

Tegemist on praktilise aspektiga, mis antud juhul kinnitab, et arvestades Hankija töökorralduse reegleid, ei saa garantiikirja kehtivuse lõppkuupäev pühapäeva asemel reedel olla Hankija jaoks sisuliseks puuduseks.

5.8.2. Vaidlustaja väide, et rakendub TsÜS § 136 lg 8, mis võimaldab tahteavalduse esitada nädalavahetusele järgneval tööpäeval, pole õige, sest pangagarantiides on spetsiifiliselt kirjas, et garantiitingimustele vastav nõue peab olema garandi poolt kätte saadud garantiikirja kehtivuse lõpukuupäeval. Kui selleks on 17.08.2025, siis järelikult peab nõue olema panga poolt kätte saadud samuti 17.08.2025. Kui see alles esitatakse 18.08.2025, siis järelikult pole kahtlust, et pank ei saa seda olla kätte saanud juba 17.08.2025.

Vaidlusküsimuseks saab olla, kas pühapäeval 17.08.2025 e-kirja teel saadetud nõue on samal päeval panga poolt kätte saadud või loetakse see kätte saaduks alles esmaspäeval 18.08.2025, mil pangal tekib esimest korda mõistlik võimalus sellega tutvuda.

Tulenevalt TsÜS § 69 lg 2 rakenduspraktikast oleks tema pidanud 17.08.2025 (pühapäev) lõpukuupäevaga garantiikirja puhul esitama garantiinõude igal juhul hiljemalt pühapäevale eelnenud viimasel tööpäeval, milleks oli 15.08.2025 (reede). Seetõttu pole Kolmanda isiku poolt pangagarantii esitamine kehtivuskuupäevaga 15.08.2025 jätnud Hankijat ilma ühegi päeva ulatuses garantiikaitsest. Seetõttu peab Hankija kehtivuskuupäevaga kuni 17.08.2025 (pühapäev) asemel kehtivuskuupäevaga kuni 15.08.2025 (reede) pangagarantii esitamist mittesisuliseks rikkumiseks, mis võimaldas Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistada.

6. Kolmas isik, ühispakkujad **KMG OÜ ja Infragreen OÜ**, vaidleb vaidlustusele vastu.

6.1. Pakkumuste jõusoleku minimaalne tähtaeg ja seega ka garantiikirja kehtivuse tähtajaks pidi olema 17.08.2025, kuid kuivõrd tegemist on pühapäevaga, siis ei ole võimalik sisuliselt tellijal

sel päeval garantiikirja realiseerida. Lähim võimalik aeg on tähtpäevale eelnev reede, s.o 15.08.2025.

Garantiikirja tellimisel selgus, et Kolmanda isiku kasutatav pank ei väljasta garantiikirju, mille kehtivus lõpeb puhkepäeval (panga kinnituskiri - lisa 1). Tegemist on asjaoluga, mida ei olnud Riigihanke alusdokumentides täpsemalt reguleeritud, mistõttu ka Hankija valis kohtupraktikaga kooskõlas tõlgendada tingimust pakkujale soodsamalt. Valitseva kohtupraktika kohaselt tuleb mitmeti mõistetavuse korral tõlgendada tingimusi pakkujale soodsamal ja vähem koormaval viisil¹ ning laiendavalt nii, et tagataks võimalikult suur konkurents, st võimalikult suurema arvu pakkujate osalemine riigihankes võimalikult väheste piirangutega.² Samast praktikast tuleks lähtuda ka juhul kui tingimuse täitmine on võimatu (garantii andjad ei väljasta garantiikirja, mille kehtivuse tähtaeg saabub puhkepäeval).

Vaidlustaja viidatud kohtulahenditest 3-21-1770 ja 3-17-1306 tuleneb, et käesoleval juhul ei ole tegemist tähtpäevaga, mille lõpp nihkuks nädalavahetuse tõttu edasi järgmisele tööpäevale ehk 18.08.2025 (esmaspäevale). Vastupidi, panganduses ja avalikus sektoris toimitakse tööpäevadel ning sellest tulenevalt andis pank ka garantiikirja välja reedese kuupäevaga ehk viimase võimaliku tööpäevaga käesoleval juhul. Hankija on selgitanud, et vastavalt Hankija töökorralduseeskirjadele on Hankija tööaeg esmaspäevast reedeni, mis tähendab, et viimane võimalik aeg tagatise realiseerimiseks oli faktiliselt 15.08.2025.

Seega on käesoleval juhul vajalik arvestada asjaoluga, et „4 kuu“ nõude kuupäeva täpsusega täitmine oli võimatu, kuna tähtaeg langes edasilükkamatult pühapäevale, mistõttu sellele eelnev tööpäev oli garantiikirja kehtivuse ajaks ka märgitud panga poolt. Sellest tulenevalt on Kolmas isik Hankijaga samal seisukohal, et tegemist on mittesisulise puudusega. Sisulise kõrvalekalde vastand „formaalne kõrvalekalle” tähendab, et puudus seisneb pigem pakkumuse vormistamises, mitte selle sisus (RHS § 46 lg 4).

6.2. Vaidlustuses viidatud kohtupraktika puhul oli hankijal sisuline võimalus kahju tekkimiseks olukorras, kus pakkuja näiteks võtab pakkumuse tagasi ja Hankijal on reaalselt lühem aeg garantiikirja realiseerimiseks. Käesoleval juhul see nii ei ole - nii Hankija kui pank tegutsevad viimast päeva enne 4 kuu möödumist pakkumuste esitamisest just nimelt 15.08.2025 (mis on ka garantiikirja kehtivusajaks).

6.3. Kuivõrd Hankija ei pöördunud selles küsimuses Kolmanda isiku poole enne pakkumuse vastavaks tunnistamist, ei olnud Kolmandal isikul ka põhjust garantiikirja osas nõ muretseda. Alles peale vaidlustuse laekumist tõstas küsimus garantiikirja vastavusest ning Kolmas isik taotles krediidasutusest uuendatud garantiikirja. Seega praeguse seisuga on pakkumuse tagatiseks esitatud garantiikiri formaalsetele nõuetele vastav ja võimalik mittesisuline puudus on kõrvaldatud.

6.4. Pakkumuse tagatis esitatakse üksnes hankemenetluse ajaks ning tagastatakse hankemenetluse lõppedes või muudel seaduses ettenähtud juhtudel (§ 90 lg 4). See tähendab, et pakkumuse tagatis ei ole ka osaks sõlmitavast hankelepingust ega puuduta selle eset mingil moel. Pakkumusaegne tagatis ei kujuta endast ehitustööde hankelepingu esemeks olevate ehitustööde omaduste ja neile esitatavate tehniliste nõuete kogumit ega ühtegi osist. Seetõttu on pakkumusaegne tagatis nõ kõrvalkohustus, mitte otseselt hangitavale ehitustööle seatud nõue aidates välja valida tõsiseltvõetavaid pakkujaid, kes on tegelikult huvitatud ja võimekad hankelepingut täitma ega tule hankemenetlusele osalema üksnes informatsiooni saamise eesmärgil. Seega on pakkumusaegne tagatis oma eesmärgilt ja iseloomult sarnane pigem

¹ TlnRko 3-18-2338, p 27; VAKO 05.06.2017, 73-17/183856, p 15.

² TlnRko 3-09-3081, p 12; 3-17-1639, p 14, 3-22-1529 p 21; VAKO 02.11.2017, 156-17/189268, p 23. ³ K. Matteus, RHS § 114/30. - Riigihangete seaduse kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

kvalifitseerimis- kui vastavustingimusega olenemata sellest, et *de jure* ei ole tegemist kvalifitseerimistingimusega. Pakkumusaegseks tagatiseks esitatud garantiikiri on ka VÕS § 141 lg 1 ja § 155 mõistes kõrvalkohustus.

Puuduse ebaolulisust ja formaalsust näitab analoogia korras ka asjaolu, et teatud eelduste täitmisel on RHS § 90 lg 4 alusel võimalik sellist tagatist pikendada. Käesoleval juhul ei ole küll tegemist pikendamise olukorraga, kuid RHS § 90 lg 4 viitab seadusandja poolsele arusaamale tagatise olemusest pakkumuse kontekstis. Seega olukorras, kus on täidetud RHS § 90 lg 4 eeldused, ei oleks pikendamise korral tegemist justkui pakkumise muutmisega, kuid käesoleval juhul see vaidlustaja hinnangul justkui nii peakski olema, mis on vastuoluline konkreetse instituudi mõtte ja eesmärgiga.

6.5. Pakkumusaegne tagatis on tsiviilõiguslikult kõrvalkohustus ja riigihankeõiguslikult kannab sama eesmärgi kvalifitseerimistingimusega (aitab tõendada pakkuja võimekust ning ei seonu mingil moel pakkumusega) ning kõrvalkohustusega seonduvad puudused peaksid põhimõtteliselt olema RHS § 46 lg 4 ja § 114 lg 2 alusel kõrvaldatavad ehk mittesisulised puudused. Seetõttu vajab muutmist ka varasem kohtupraktika selles küsimuses. Kuna pakkumusaegne tagatis ei ole üldse seotud pakkumusega, siis pakkumuse tagasilükkamine peaks olema võimalik alles siis, kui tagatis kaotab kehtivuse (ja hankeping ei ole selleks ajaks juba sõlmitud). Kuna pakkumuse tagatis ei kujuta endast nõuet ehitustöö osutamisele, siis senikaua kuni pakkumuse tagatis kehtib ja vastab oma sisult Hankija nõutule, ei ole Hankijal alust pakkumuse tagasilükkamiseks. Praegusel juhul on ka pakkumusaegse tagatise kehtivusaja lõppemiseni ca kolm kuud. Tegemist on seega enam kui teoreetilise ja hõlpsasti lahendatava küsimusega.

Äärmisel juhul tuleb puudust garantiikirja kehtivuses pidada mittesisuliseks RHS § 114 lg 2 mõttes, kuna seonduv pakkumuse vormilise küljega.

RHS § 46 lg 4 ja seaduse aluseks olev direktiiv 2014/24/EL art 56 lg 3 annab hankijale võimaluse lubada ebatäielike, vigaste või puuduolevate dokumentide esitamist, lisamist, selgitamist või täiendamist sobiva tähtaja jooksul tingimusel, et selline tegevus on täielikus kooskõlas võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetega. Sealjuures ei erista EL õigus puuduolevate, täpsustamist või parandamist vajavate andmete seotust kvalifitseerimis- või vastavustingimusest, vaid kohaldub universaalselt igale võimalikule puudusele. Seetõttu on võimalik ja asjakohane kohaldada ka varasemat praktikat, mis puudutab andmete parandamist kvalifikatsiooniga või kõrvaldamisega seonduvates andmetes.

6.6. Niivõrd pisike viga on igal juhul inimlik eksimus, mida on võimalik parandada ehk see ei kaasa tuua pakkumuse tagasi lükkamist RHS § 3 tuleneva proportsionaalsuse põhimõtte tõttu.

Käesoleval juhul oli Hankijale küsimatagi ilmne, et puudus ei ole sisuline ning tulenevalt Hankija ning panga tööajast ning faktist, et garantiikiri kehtis lähima võimaliku tööpäeva lõpuni, ei olnud ka proportsionaalne seetõttu Kolmandat isikut kõrvaldada.

Vaidlustuse lisas 8 olevast Hankija kirjast nähtub, et Hankija on põhjalikult kaalutlenud tekkinud olukorda, sh läbi proportsionaalsuse spektri.

Kuivõrd garantiikirja ei saanud väljastada 17.08.2025 kehtivusajaga, siis ei ole tegemist puudusega. Kui aga vaidlustuskomisjon leiab, et tegemist on puudusega, siis on Kolmas isik seisukohal, et (i) paar päeva lühema kehtivustähtajaga garantiikiri ei mõjuta sisuliselt Hankija õigusi kahjulikul moel, sest puuduolevad päevad langesid nädalavahetusele ja (ii) pakkumuse tagatis ei ole seotud pakkumuse ega hankepingu esemega ning on oma olemuselt kõrvalkohustus, on tegemist mittesisulise puudusega RHS § 114 lg 2 mõttes, mis on ka tänaseks kõrvaldatud (vt lisa 2).

6.7. Kolmanda isiku täiendavad seisukohad.

6.7.1. Käesoleval juhul lähtus Hankija kaalutluse tegemisel ka asjaolust, et Kolmanda isiku pakkumus oli ainus, mis jäi Hankija eelarve ja riigihanke eeldatava maksumuse piiridesse. Juhul, kui Kolmanda isiku pakkumus ei ole ikkagi vastav vaidlustuskomisjoni või kohtute hinnangul, siis on Hankija tõenäoliselt sunnitud ka kõik teised pakkumused RHS § 116 lg 1 p

6.7.2. Kohtud on värskes praktikas ühiselt leidnud, et garantiikirja hilisem esitamine või muu probleemistik ei ole RHS § 123 mõttes oluline lepingu muudatus (TlnRnKo 21.02.2025, 3-22-889 p 9, 12; TlnRnKo 04.05.2023, 3-21-1711, p 15; TlnHKO 21.05.2024, 323-518, p 24.2.1-24.3.2; TlnRnKo 14.02.2025, 3-22-203 p 16). Kohus leidis ühes viidatud asjast (TlnRnKo 21.02.2025, 3-22-889 p 12), et *„Täitmistagatisega seotud muudatuse näol ei olnud tegemist hankelepingu üldise olemuse muutmisega RHS § 123 lg 1 punkti 1 tähenduses. Hankelepingu üldise olemuse muutmise all peetakse silmas lepingu olemuse ulatuslikke, läbivaid ja terviklikke, mitte mistahes muid sisulisi või lihtsalt silmatorkavaid muudatusi (Riigikohtu 30.05.2022 otsus nr 3-20-1150, p-d 17 ja 18). Täitmistagatisega seotud muudatus puudutas üksnes töövõtja kõrvalkohustust ning sellega ei muudetud hankelepingu eset, liiki, täitmise tähtaega vms asjaolusid, mis oleksid muutnud hankelepingu teistsuguseks.“* Seega on võimalik ka käesolevas asjas nentida, et sarnase olukorra tekkimisel lepingu perioodiks esitatava garantii kirja korral oleks igal juhul ebaoluline puudus, mistõttu on ka ilmne, et käesoleval juhul on tegemist formaalse puudusega, kui see ka ilmneb. Tegemist on pakkumise tagatisega, mis ei muuda pakkumust sisuliselt teistsuguseks.

Tegemist on rangelt pakkumusega seotud kõrvalkohustusega, mille realiseerimise sisuline võimalus lõpeb igal juhul reedel, 15.08.2025. Seega ei oma garantiikirja kehtivuse formaalne kahepäevane erinevus (15.08.2025 vs 17.08.2025) mingit reaalselt mõju garantiikirja tegelikule eesmärgile ega funktsioonile.

6.7.3. Formaalsete nõuete kõrval on äärmiselt oluline mõista olukorda reaalsuses ehk elulise usutavuse võtmes, mistõttu nii panga kui Hankija tööajast lähtuvalt on selge, et tagatise puhul sai seda realiseerida viimase päevana just 15.08.2025.

Ühtlasi ei ole asjakohane ka Vaidlustaja viide sellele, nagu Hankija eelarvele ei mõjuks võimaliku formaalse rikkumise tõttu 1 522 780 eurot kallima pakkumise edukaks tunnistamine üksnes seetõttu, et see ei ole hanke eeldatavat maksumust arvestades protsentuaalselt „ebamõistlik“ osa. Riigi ja seetõttu ka Hankija majanduslikku olukorda arvestades on iga sent arvel ning väita, et ca 1,5 miljonit on väheolulise mõjuga, on kohatu.

6.7.4. Kui aga vaidlustuskomisjon leiab, et tegemist on puudusega, siis on Kolmas isik seisukohal, et:

(i) paar päeva lühema kehtivustähtajaga garantiikiri ei mõjuta sisuliselt Hankija õigusi kahjulikul moel, sest puuduolevad päevad langesid nädalavahetusele ning tegelikku ja reaalselt kahju ei oleks ka hüpoteetiliselt tekkida saanud ja;

(ii) pakkumuse tagatis ei ole seotud pakkumuse ega hankelepingu esemega ning on oma olemuselt kõrvalkohustus, on tegemist mittesisulise puudusega RHS § 114 lg 2 mõttes, mis on ka tänaseks kõrvaldatud. Lisaks on tegemist sellisel juhul ka ilmse eksimusega, mille parandamine on igal juhul lubatav ja võimalik.

Käesolev vaidlus tuleb lahendada üksnes selle vaidluse asjaolusid arvestades, kuna ühtki sisuliselt samade tehiooludega (sh asjaoluga, et pakkumuse tagatis on kõrvalkohustus) vaidlust selles küsimuses varasemalt ei ole olnud. Hankija on teinud põhjaliku ja vigadeta kaalutluse, mida ei väära ka Vaidlustaja väited. Puudub õiguslik alus Kolmanda isiku pakkumuse tagasi lükkamiseks.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

7. Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse õiguspärasuse kontrollimine

7.1. Vastavustingimused“ osas PAKKUMUSE TAGATIS on esitatud nõue: „ [---] 1. Pakkuja esitab pakkumuse tagatise krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantiina summas 100 000 eurot või nimetatud summa deponeerimisena pakkumuse jõusoleku ajaks Rahandusministeeriumi arveldusarvele: SEB, IBAN EE891010220034796011, BIC ehk SWIFT kood – EEUHEE2X, viitenumber 2800082161, selgitusega „Transpordiamet, riigihanke viitenumbriga 291278 pakkumuse tagatis“.

Pakkuja esitab nimetatud tingimustele vastava krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantiikirja või maksekorralduse koopia. (Vabas vormis dokument).“

„Riigihanke alusdokument“ p-i 4.6 kohaselt pakkumuse jõusoleku tähtaeg on toodud RHR-s. Hanketeade p 5.1.12 kohaselt Pakkumuse jõusoleku tähtaeg: 4 Kuud

Pakkumuste esitamise tähtaeg oli 17.04.2025 kell 14:00, riigihangete registri andmetel on Kolmas isik esitanud oma pakkumuse 17.04.2025 kell 13:02.

Mitte ühestki RHS-i sättest ei tulene pakkujale alust arvata, et mingid riigihanke alusdokumentides kehtestatud tingimused või nõuded on algusest peale nn formaalse iseloomuga kõrvaltingimused. Ka ei ole võimalik nõustuda Kolmanda isikuga selles, et pakkumuse tagatise lühema tähtajaga seonduv on pakkumuse vormistuslik küsimus.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankija kehtestatud pakkumuse tagatise nõue ei ole mitmeti mõistetav. Tagatise nõude täitmine ei ole võimatu põhjendusel, et mõni pank ei anna garantiikirja, mille lõppkuupäev on puhkepäeval. Kolmanda isiku viidatud kohtulahendites (TlnRnKo 21.02.2025, 3-22-889 p 9, 12; TlnRnKo 04.05.2023, 3-21-1711, p 15; TlnHKo 21.05.2024, 323-518, p 24.2.1-24.3.2; TlnRnKo 14.02.2025, 3-22-203 p 16) ei käsitleta RHS § 90 lg 1 alusel nõutava pakkumuse tagatisega seonduvat.

7.2. Vaidlust pole järgmistes asjaoludes:

- 1) pakkumus pidi olema jõus 4 kuud, st kuni 17.08.2025;
- 2) pakkumuse tagatis pidi olema esitatud vähemalt perioodiks 17.04.2025 kuni 17.08.2025;
- 3) Kolmas isik on pakkumuses esitanud garantiikirja nr GRF22945172 (välja antud 16.04.2025) ja selle garantiikirja p-i 5 kohaselt jõustub see *alates selle allakirjutamisest ja kehtib kuni 15. august 2025 a, hiljemalt millisel kuupäeval peab Garant olema Garantiikirja tingimustele vastava nõude kätte saanud*;
- 4) 22.05.2025 on garantiikirja nr GRF22945172 välja andja kinnitanud, et *ei väljasta garantiikirju kehtivusajaga, mis langevad puhkepäevale (riigipühad, rahvuspüha ja nädalavahetus). Näiteks kui soovitav tähtaeg langeks pühapäevale, 17.08.2025, väljastab Luminor garantiikirja kehtivusajaga kuni 15.08.2025 (reede) või 18.08.2025 (esmaspäev). Tulenevalt eeltoodust väljastati garantii tellija KMG OÜ vastava taotluse alusel garantiikiri tähtajaga kuni 15.08.2025. Luminor on valmis koheselt KMG OÜ taotluse alusel väljastama garantiikirja lisa, mille kohaselt on garantiikirja tähtaeg 18.08.2025*;
- 5) 22.05.2025 on garantiikirja nr GRF22945172 välja andja andnud teada, et *seoses asjaoluga, et Garantii tellija on taotlenud meilt Garantiikirja tähtaja pikendamist, muudame käesolevaga Garantiikirja punkti 5, kehtestades selle järgnevas sõnastuses: „5. Garantiikiri jõustub alates selle allakirjutamisest ja kehtib kuni 18. august 2025 a, hiljemalt millisel kuupäeval peab Garant olema Garantiikirja tingimustele vastava*

nõude kätte saanud. “

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Kolmanda isiku pakkumusega koos esitatud garantiikirja nr GRF22945172 ei vasta Riigihanke alusdokumentides esitatud nõudele - see kehti vähemalt kuni pakkumuse jõusoleku tähtaja lõpuni, st kuni 17.08.2025. Tegemist on Kolmanda isiku pakkumuses esineva puudusega.

7.3. 08.05.2025 käskkirjas nr 1.3-2/25/002 (p 1.1.) on Hankija tunnistanud Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks - *tunnistan KMG OÜ (registrikood 16196755) ja Infragreen OÜ (registrikood 16740489) esitatud ühispakkumuse maksumusega 35 640 400,00 eurot ilma käibemaksuta vastavaks, kuna see vastab riigihanke alusdokumentides esitatud tingimustele.*

Riigihangete registris koostatud „Vastavusotsuses“ on sama põhjendus.

Seega on Hankija tunnistanud Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks põhjendusel, et pakkumuses pole puudusi - otsuses puudavas mistahes viited puudusele Kolmanda isiku pakkumuses.

7.4. Kui pakkumuses avastatakse puudus, siis on võimalikud järgmised hankija otsused:

- 1) kui puudus selgitustega kõrvaldatakse, tunnistatakse pakkumus vastavaks RHS § 114 lg 1 alusel (pärast puuduse kõrvaldamist vastab pakkumus kõigile riigihanke alusdokumentide tingimustele);
- 2) kui puudusega seotud asjaolusid üksnes selgitatakse, kuid ei kõrvaldata, tunnistatakse pakkumus vastavaks RHS § 114 lg 2 teise lause alusel sellisena nagu see on - koos (mittesisulise) puudusega;
- 3) puudus ei ole vaatamata selgitustele selgitatavad ega kõrvaldatavad, millisel juhul lükkab hankija pakkumuse RHS § 114 lg 2 esimese lause alusel tagasi.

Vaidlustusmenetluses antud selgitustest järeldub, et Hankija on pidanud puudust Kolmanda isiku garantiikirja tähtaja osas mittesisuliseks ja selliseks, mida pole vajalik selgitustega kõrvaldada.

7.5. Kuigi Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise otsusest saab järeldada, et puudust Kolmanda isiku pakkumuses polnud, siis Hankija on andnud Vaidlustajale järgmise vastuse Vaidlustaja 08.05.2025 teabenõudele: „[---]Hankija kinnitab, et on analüüsinud põhjalikult kõnesoleva pakkumuse tagatise kuupäevadest tulnud võimalikku mittevastavust ja hinnanud seeläbi pakkumuse vastavaks olevaks. Arvestades, et pakkumuse jõusoleku tähtjaks RHAD kohaselt on 17.08.2025, kuid pakkujad KMG OÜ ja Infragreen OÜ (edasisealt edukaks tunnistatud pakkujad) on esitanud pakkumuse tagatise kehtivusega 15.08.2025, analüüsis hankija, kas hankijal oli põhjendatud alus edukaks tunnistatud pakkujad vastavaks tunnistada või pidi hankija edukaks tunnistatud pakkujate pakkumuse mittevastavaks tunnistama.

RHSi kohaselt peab pakkumus olema jõus kindla tähtaja jooksul, mille hankija on kehtestanud RHAD-s ja mis ajahetkeni peab pakkumus hankijale siduv olema. Pakkumuse jõusoleku pikendamine võib toimuda hankija taotlusel või pakkuja omal algatusel. Samas kohustab ka seadus hankijat tegema pakkumuse jõusoleku tähtaja pikendamise ettepaneku pakkujale vähemalt kümme päeva enne tema pakkumuse jõusoleku tähtaja lõppu.

RHS § 110 lg 1 defineerib pakkumust kui tahteavaldust hankelepingu sõlmimiseks ning on seetõttu otseselt kohaldatav vaid hankemenetlustes. Sama lõike järgi on pakkumus pakkujale siduv alates pakkumuste esitamise tähtpäevast kuni vähemalt RHAD-s määratud pakkumuse jõusoleku minimaalse tähtaja lõppemiseni.

RHS § 3 lg 5 kohaselt tuleb riigihange läbi viia mõistliku aja jooksul. Pakkumust tehes peab

niisiis pakkuja arvestama, et ta on sellega seotud RHAD-s märgitud tähtaja jooksul (s.o kuni 17.08.25ni) ning sellest tulenevalt kandma sel ajavahemikul ka majandusrisi.

Seega arvestades olukorda, mil TRAM on hankijana nõudnud pakkumuse jõusoleku tähtjaks 17.08.2025 ja tagatis on esitatud 15.08.2025, siis oleks nende kuupäevade pinnalt tegemist justkui puudusega (s.t tagatis peaks kehtima kuni 17.08.2025ni). Siinjuures on hankija ka arvestanud, et sarnastes juhtumites on olnud varasemaid vaidlusi nii VAKO, kui kohtu tasandil, mis juhtudel on jõudnud nii VAKO (VAKO 22.11.2022 otsus nr 141-22/253349), kui kohus (Tallinna Ringkonnakohtu otsus haldusasjas 3-21-394, p 65) seisukohale, et garantiikirja nõutust lühem kehtivus ei ole selgitatav puudus RHS § 114 lg 2 mõttes ehk seda ei ole võimalik kõrvaldada ka selgituse küsimisega.

Küll aga ei ole need lahendid nõ üks-ühele ülekantavad praeguse riigihanke asjaoludega, kuivõrd 17.08.2025 kuupäev on puhkepäev (s.o pühapäev) ja 15.08.2025 on seega viimane tähtajale eelnev tööpäev (s.o reede), mil pakkumused peavad hankijale siduvad olema ehk siis viimane reaalne päev, **mil hiljemalt hankijal oleks alus esitada tahteavaldus pakkumuse tagatise realiseerimiseks**. Seega ei ole hankija hinnangul objektiivne pakkujatelt nõuda pikemalt kehtivat tagatist, mistõttu oleks hankija hinnangul ebakohane ja ebaproportsionaalne tunnistada edukaks tunnistatud pakkujate pakkumus mittevastavaks, kuivõrd katab garantii kehtivusega 15.08.2025 ära reaalset viimase pakkumuse jõusoleku päeva, mistõttu tuleb hankijal pidada edukaks tunnistatud pakkujate pakkumus RHAD-is nõutule ka selles osas vastavaks.

Lisaks on oluline siinkohal ka välja tuua, et TRAMi praktika kohaselt ei ole pakkumuste jõusoleku tähtaja lõppemist mõjutanud asjaolu, et see langeb töö- või puhkepäevale (nagu eeldab üldiste kohustuste puhul seda TsÜS § 136 lg 8) – s.t TRAM ei eelda ega ole oma varasemas praktikas mitte kunagi arvestanud, et pakkumine peaks olema jõus veel sellele järgneval esimesel tööpäeval. Hankija hinnangul ei ole põhjendatud kohaldada pakkumise jõusoleku tähtaja pikendamist järgmise tööpäevani, kuivõrd pakkumuse jõusolek ei ole haldusõiguslik toiming, vaid lepingueelne siduvusperiood. Teadaolevalt on TRAM teinud alati jõusoleku tähtaja pikendamise ettepaneku pakkujatele vähemalt kümme päeva enne pakkumuse jõusoleku tähtaja lõppu ning seda arvestades viimasest pakkumuse jõusoleku tähtpäevast (s.o puhkepäevale sattumise puhul sellele eelnevast tööpäevast).

Seega eelnevat arvestades ja proportsionaalsuse põhimõttest tulenevalt, ei tohiks tekkinud olukorda tõlgendada selliselt, et hankijale hankija soovitud perioodi jooksul kaetud tagatis, millel on küll kuupäevaline erinevus, peaks vääramatult kaasa tooma edukaks tunnistatud pakkujate mittevastavaks tunnistamise. Arvestades, et pakkumuse tagatisega on kaetud hankija eesmärk tagada hiljemalt kuni 15.08.2025 pakkumuse jõusolek (st hiljemalt päevani, mil hankijal oleks alus tagatist realiseerida), siis puudub mistahes etteheide võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisest – tegemist ei oleks sellise võimalusega, millest teised pakkujad ilma jäid või et hankija oleks andnud kellelegi seeläbi eelise, et aktsepteerib ühe pakkuja mittenõuetekohast sooritust, lugedes selle samavõrd lubatavaks kui teiste pakkujate samalaadsed nõuetekohased sooritused.

Kokkuvõtvalt on hankija seisukohal, et riigihankeõiguses kehtivate printsiipide rakendamisel tuleb teha õiglane mitte üksnes formaalselt korrektne otsus ning eelnevast tulenevalt puudub hankijal alus edukaks tunnistatud pakkujate pakkumus tunnistada RHAD-i tingimustele mittevastavaks.

Hankija kinnitab, et pakkumuse tagatise kohta ei ole esitatud hilisemalt täiendavaid dokumente, küsitud edukaks tunnistatud pakkujatelt selgitust ega peetud nendega mistahes kirjavahetust selles osas. “

Sellest Hankija vastusest järeldub, et kuna pakkumuste jõusoleku tähtpäevale eelnev viimane tööpäev oli 15.08.2025 ja 15.08.2025 oli ka viimaseks päevaks esitada tahteavaldus pakkumuse tagatise realiseerimiseks, siis ei olnud Hankija hinnangul objektiivne pakkujatelt nõuda pikemalt kehtivat tagatist.

Vaidlustusmenetluses on Hankija põhjendanud Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamist lisaks sellega, et tegemist pole sisulise puudusega Kolmanda isiku pakkumuses, Hankija töökorra ja õigusaktidest tulenevalt ei saaks Hankija esitada garantiikirjast tulenevat nõuet 16.08. ega 17.08., sest siis saaks lugeda nõude kätte saaduks hilinemisega - 18.08.2025. Samuti on Hankija (ja ka Kolmas isik) seisukohal, et antud juhul kaalub Hankija rahaliste vahendite otstarbeka ja säästliku kasutamise vajadus (1 522 780 euro suurune hinnavahe) ning proportsionaalsuspõhimõttest lähtuv tegutsemisvajadus üles võimaliku läbipaistvuse ja ebavõrdse kohtlemise ebaolulise riive.

7.6. Kõigepealt peab vaidlustuskomisjon vajalikuks rõhutada, et RHS § 2 lg-s 1 ja § 3 p-is 5 sätestatud seaduse eesmärk tagada hankija rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine ja riigihanke korraldamise üldpõhimõte, et *hankija kasutab rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt* ei näe ette seda, et hankija saaks puudusega pakkumuse vastavaks tunnistamisel arvestada pakkumuste maksumustega ja jätta madalaima maksumusega pakkumus tagasi lükkamata seepärast, et see on odavam ning ei ületa riigihanke eeldatavat maksumust.

Rahaliste vahendite säästliku kasutamise põhimõttega ei ole vastuolus kehtestatud nõuetele mittevastava pakkumuse tagasilükkamine.

7.7. Pakkumuste jõusoleku tähtaja näol on tegemist sellise tähtajaga, mille jooksul peab pakkuja olema oma pakkumusega seotud. Pakkumuse jõusoleku tähtaeg ei pikene ega lühene siis, kui viimane jõusoleku päev on riigipüha või puhkepäev.

Seega ei saa pakkumuse jõusoleku tähtaja puhul lähtuda TsÜS § 136 lg-st 8 - see kohaldub üksnes juhul, kui riigipühale või muule puhkepäevale satub tahteavalduse tegemiseks või kohustuse täitmiseks ettenähtud tähtpäev.

Hankija on määranud minimaalseks pakkumuse jõusoleku tähtajaks 4 kuud, pakkujal pole keelatud olla oma pakkumusega seotud ka pikema aja.

Seega Riigihankes esitatud pakkumus pidi olema jõus vähemalt kuni 17.08.2025 ja pakkumuse tagatis pidi kehtima vähemalt kuni 17.08.2025.

7.8. Pakkumuse tagatise nõudmise õiguslikud alused on toodud RHS § 90 lg-tes 1 – 4.

Hankija võib nõuda pakkujalt pakkumuse tagatist pakkuja poolt riigihanke käigus kohustuste täitmata jätmisega tekitatud kulude täieliku või osalise hüvitamise, sealhulgas hankelepingu sõlmimise tagamiseks.

Pakkuja esitab hankija nõutud pakkumuse tagatise krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantiina või rahasumma deponeerimisena hankija arvelduskontole.

Kui pakkumuse tagatis on antud tähtajalisena pakkumuse jõusoleku tähtaja lõpuni, peab pakkuja pakkumuse jõusoleku tähtaja pikendamisel (RHS § 112 lg 1) esitama hankijale tõendi pakkumuse tagatise pikendamise kohta või esitama uue tagatise.

Pakkumuse tagatise nõude täitmine selliselt, et tagatis kataks kogu pakkumuse jõusoleku tähtaja perioodi on eelkõige hankija huvides – hankijale peab olema tagatud võimalus kogu pakkumuse

jõusoleku perioodi tagatisest tulenevat nõuet esitada.

7.9. Vaidlustusmenetluses on leidnud tuvastamist, et Riigihankes on pakkujad esitanud nelja erineva kehtivuse lõpukuupäevaga tagatise:

- 15.08.2025 (reede);
- 17.08.2025 (pühapäev);
- 18.08.2025 (esmaspäev);
- 18.08.2025 (esmaspäev);
- 25.08.2025 (esmaspäev).

Erinevad tagatiste tähtajad ei viita sellele, et nõue pakkumuse tagatisele olid sõnastatud ebaselgelt. Vaidlustuskomisjoni hinnangul näitavad erinevad tagatiste lõppkuupäevad eelkõige seda, et kõik pakkujad peale Kolmanda isiku on pakkumuse tagatise esitanud vähemalt minimaalse pakkumuse jõusoleku tähtaja lõpuni.

Võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt käsitletakse ühetaoliselt kõiki isikuid ühtedes ja samades oludes ja ühetaoline kohtlemine peab olema tagatud ühesuguste asjaolude korral. Vaidlustuskomisjon leiab, et käesoleval juhul on tegemist ka pakkujate võrdse kohtlemise riivega, sest vaatamata pakkumuse jõusoleku tähtajale ja sellest tulenevale pakkumuse tagatise tähtajale on Hankija asunud peale pakkumuste esitamist muutma ühe pakkuja Kolmanda isiku jaoks pakkumuse tagatise tähtajaga seonduvat tingimust.

7.10. Hankija ja Kolmanda isiku üks argumentidest on see, et pakkumuse tagatisega seonduvat nõuet garandile saab esitada 15.08.2025, mitte 16.08. ega ka 17.08.2025 ja et seetõttu pole oluline, et garantiikiri kehtiks kuni 17.08.2025. Vaidlustuskomisjon sellega ei nõustu.

Kolmanda isiku esitatud garantiikirja nr GRF22945172 p-id 3 –5 on sõnastatud järgmiselt:

„3. Garantiikirja alusel väljamakse saamiseks peab Garantii saaja esitama Garandile kirjaliku nõude Garantiisumma väljamaksmiseks ja nõudes teatama, et Garantii saajal on tekkinud õigus pakkumuse tagatis realiseerida põhjusel, et Garantii tellija on võtnud oma pakkumuse selle jõusoleku tähtaja jooksul tagasi (edaspidi: Nõue).

4. Nõue loetakse Garandi poolt kätte saaduks, kui see on Garandi esindajale üle antud allkirja vastu või saadetud tähtitud postiga Garandi asukoha aadressil ning postitamisest on möödunud 5 (viis) pangapäeva või saadetud e-allkirjastatult Garandi e-posti aadressil.

5. Garantiikiri jõustub alates selle allakirjutamisest ja kehtib kuni 15. august 2025 a, hiljemalt millisel kuupäeval peab Garant olema Garantiikirja tingimustele vastava nõude kätte saanud.“

Garantiikirja p-i 4 kohaselt loetakse nõue garandi poolt kätte saaduks:

- üle andmisel allkirja vastu;
- saatmisel tähtitud postiga garandi asukoha aadressil, kui postitamisest on möödunud 5 (viis) pangapäeva;
- saadetud e-allkirjastatult garandi e-posti aadressil.

Kui Kolmanda isiku garantiikiri kehtiks kuni 17.08.2025 ei pea esitama garandile nõuet 15.08.2025. Näiteks kui nõue on 17.08.2025 saadetud e-allkirjastatult garandi e-posti aadressile, siis loetakse p-i 4 alusel see nõue kätte saaduks. Kuid lähtuvalt sellest, et Kolmanda isiku esitatud pakkumuse garantiikiri on lühema tähtajaga kui pakkumuse jõusoleku tähtaeg, peakski Hankija oma nõude garandile esitama kaks päeva varem.

Vaidlustuskomisjon tutvus ka kõigi teiste pakkujate esitatud garantiikirjadega. Kõigis neis oli ette nähtud, et nõue tuleb esitada hiljemalt garantii kehtivuse ajal ja vähemalt viimasel kehtivuse päeval. Garantiikirjadest tulenes, et ka nõude e-kirjaga esitamisest on oluline, et e-kiri on esitatud

vähemalt garantii kehtivuse viimasel päeval. Mingeid erisusi riigipüha ega puhkepäeva osas neist garantiikirjadest ei tulene.

Hankijale pidi Riigihanke alusdokumentidest olema teada, et nelja kuu pikkune pakkumuste jõusoleku minimaalne tähtaeg ja ühtlasi ka pakkumuste tagatised lõpevad puhkepäeval ning sellest tulenevalt peab Hankija olema valmis ka selleks, et puhkepäeval vajadusel vastav e-allkirjastatud nõue garandile saata. Hankija sisekorra nõuded pole siiani puhkepäevadel selliste toimingute tegemist takistanud (vt Vaidlustaja 28.05.2025 seisukoha p-id 20. ja 21.).

7.11. Hankija ja Kolmas isik leiavad, et käesoleval juhul on tegemist teistsuguse olukorraga kui Vaidlustaja viidatud vaidlustuskomisjoni ja kohtute otsustes - praegu kehtib tagatis reedeni (15.08.2025) ja pakkumuste jõusoleku aeg pühapäevani (17.08.2025), sinna vahele ei jää ühtegi tööpäeva. Hankija leiab, et pole mingit sisulist vahet, kas pangagarantii kehtivuse viimane päev on pühapäev või reede.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et sisuline vahe on selles, et Hankija ise oli nõudnud, et pakkumus peab jõus olema 4 kuud ja et pakkumus peab olema tagatud tagatisega kogu jõusoleku aja. Hankija ei saa ühest pakkumusest lähtuvalt asuda pärast pakkumuste esitamist muutma pakkumuse esitamisel kõikidele pakkumuse esitamisest huvitatud ettevõtjatele teada olevat nõuet ja asuda seisukohale, et 17.08.2025 asemel sobib ühe pakkuja puhul ka 15.08.2025 lõppev garantiikiri.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et puudus Kolmanda isiku pakkumuses pole selline., millest tulenevalt sai Hankija Kolmanda isiku pakkumuse lihtsalt vastavaks tunnistada ilma, et oleks otsuses puuduse sisulisust ja seda, kas puudus on kõrvaldatav analüüsinud.

7.12. RHS § 114 lg 1 kohaselt kontrollib hankija pakkumuste vastavust riigihanke alusdokumentides esitatud tingimustele ning teeb põhjendatud kirjaliku otsuse pakkumuste vastavaks tunnistamise või tagasilükkamise kohta.

Hankija ei saanud tunnistada vastavaks pakkumust, kus on lühem pakkumuse tagatis, kuid Hankija pidi kaaluma seda, kas see puudus on kõrvaldatav.

Hankija peab RHS § 114 lg 2 esimese lause alusel pakkumuse tagasi lükkama juhul, kui pakkumus ei vasta vähemalt ühele riigihanke alusdokumentides sätestatud tingimusele, see puudus on sisuline ega ole selgitustega kõrvaldatav.

Kohtupraktika järgi saab pakkuja teatud tingimustel ja ulatuses vastu tulla ning aktsepteerida ilmselgete vigade parandamist pakkumuses (nt Euroopa Kohtu 28.02.2018 otsus liidetud kohtuasjades C-523/16 ja C-536/16, *MA.T.I. SUD*, p-d 49–50), kuid esitatud pakkumust ei saa muuta.

Kohtud (näiteks Tallinna Ringkonnakohus oma 14.11.2023 otsuses haldusasjas 3-23-1783, p 16) on oma otsustes esitanud järgmisi seisukohti:

- 1) pakkumust saab pärast selle esitamist üksnes selgitada või täpsustada, kuid mitte muuta, seejuures ei loeta pakkumuse muutmiseks ilmsete vigade parandamist;
- 2) pakkuja peab küll olema hoolas, kuid see ei tähenda, et hankija võiks ilma kaaluka põhjuseta kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja, kes on esitanud pakkumuses ebaselgeid andmeid, mille ebaselgus on lihtsalt kõrvaldatav.

Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et käesoleval juhul ei ole Kolmanda isiku pakkumuses tegemist ilmselge veaga ega ka ebaselgete andmetega - pakkumuse tagatis on lühem kui nõutud. Kolmanda isiku pakkumuse puuduse kõrvaldamine eeldab kas uue garantiikirja esitamist või

garantiikirja muutmist (Kolmas isik on esitanud garantiikirja muudatuse (22.05.2025)).

Kui Hankija oleks andnud Kolmandale isikule peale pakkumuste esitamist võimaluse esitada uus garantiikiri või ka esitatud garantiikirja muudatus, siis oleks uue garantiikirja või muudatuse esitamine muutnud pakkumust. Sellisel juhul ei oleks olnud täidetud nõue, et pakkumus peab vastama Riigihanke alusdokumentides esitatud tingimustele pakkumuse avamise ajal, see vastavus oleks tekkinud alles uute dokumentide esitamisel. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kui esitatud pakkumuse tagatis on lühem nõutust kasvõi kahe puhkepäeva võrra ei ole tegemist selgitatava puudusega RHS § 114 lg 2 mõttes.

7.13. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus tunnistada vastavaks Kolmanda isiku pakkumus on vastuolus RHS § 90 lg-ga 3 ja RHS § 114 lg-ga 2 ja vaidlustuskomisjon tunnistab selle otsuse kehtetuks.

8. Kuna Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise kohta tunnistatakse kehtetuks, siis tulenevalt hankemenetluse etapiviisilisuse põhimõttest RHS-is ei saa pakkumuse edukaks tunnistamise otsus, millele ei eelne õiguspäraseid otsuseid kõigi pakkumuste vastavaks tunnistamiseks või tagasilükkamiseks, iseenesest olla kooskõlas RHS-iga. Seega tulenevalt RHS § 117 lg-st 1 tunnistab vaidlustuskomisjon kehtetuks Hankija otsuse Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamiseks.

Lähtudes sellest, et Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamiseks tunnistatakse kehtetuks ning juhindudes õigusselguse põhimõttest, tunnistab vaidlustuskomisjon kehtetuks ka Hankija otsused, millega Kolmas isik jäeti kõrvaldamata ja kvalifitseeriti.

9. Vaidlustusmenetluse kulud

Kuna vaidlustusmenetlus lõpeb RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel vaidlustuse täieliku rahuldamisega, kuulub vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg 1.

9.1. RHS § 198 lg 1 alusel kuulub Hankijalt Vaidlustaja kasuks välja mõistmisele vaidlustuse esitamisel tasutud riigilõiv 1280 eurot.

9.2. Vaidlustaja on esitanud tähtaegselt taotluse lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks (tööaruandest lähtuvalt) summas 4653,33 eurot (käibemaksuta), 29 tunni ja 5 minuti õigusabi osutamise eest, tunnihinnaga 160 eurot (käibemaksuta). Vaidlustuskomisjon leiab, et Vaidlustaja lepingulise esindaja kulud on mõnevõrra ülepaisutatud. Vaidlustusasja materjalide maht on väike, vaidlus on üksnes selles, kas garantiikiri võis olla esitatud lühemana nõutust, kas see puudus Kolmanda isiku pakkumuses on kõrvaldatav, mistõttu on vaidlustuskomisjoni hinnangul Vaidlustaja lepingulise esindaja kulud põhjendatud ja vajalikud 20 tunni ulatuses - Hankijalt tuleb välja mõista 3200 eurot (käibemaksuta).

9.3. Hankija ja Kolmanda isiku kulud jäävad nende enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ulvi Reimets